

**Kommunernas
socialtjänst k.f.**

SERVICENIVÅ NÄRSTÅENDEVÅRD

1.1.2025

Dokumentansvarig Områdeschefen för funktionservice	Antaget av och datum FST 21.12.2020	Datum för ikraftträdelse 1.1.2025
Dokumentnamn och diarienummer Servicenivå närståendevård	Reviderad (datum och av vem) FST 25.5.2021 FST 18.12.2023/§ 198 FST 11.12.2024/§ 165	Giltighetstid Tillsvidare, nivåer som fastställs enligt lag uppdateras i dokumentet på tjänstens vägnar.

Innehåll

1. SERVICENIVÅ FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD	3
1.1 Syftet med servicenivån	3
1.2 Vad innefattar stöd för närståendevård?	3
1.3 Allmänna kriterier för närståendevård	4
1.4 Vård- och serviceplanen	5
1.5 Ansökan om närståendevård	5
1.6 Avtal om stöd för närståendevård	6
1.7 Ledighet för närståendevårdaren	6
1.7.1 Avgifter	7
1.8 Kompletterande hälso- och socialtjänster och stöd för närståendevårdaren	7
1.8.1 Avgifter	8
1.9 Olycksfallsförsäkring	8
2. KRITERIER FÖR VÅRDARVODEN	9
2.1 Vårdarvoden, den vårdbehövande under 18 år	9
2.1.1 Vårdklass 1, under 18 år	9
2.1.2 Vårdklass 2, under 18 år	10
2.1.3 Vårdklass 3, under 18 år	11
2.2 Vårdarvode, den vårdbehövande 18 år och äldre	11
2.2.1 Vårdklass 1, 18 år och äldre	11
2.2.2 Vårdklass 2, 18 år och äldre	12
2.2.3 Vårdklass 3, 18 år och äldre	13

1. SERVICENIVÅ FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

1.1 Syftet med servicenivån

Närståendevård är vård av och omsorg om en äldre, person med funktionsnedsättning eller sjuk person som ordnas i hemförhållanden med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära.

Närståendevård till personer *under 65 år* ingår i Kommunernas socialtjänsts k.f. (KST) ansvarsområde.

Närståendevård för personer *65 år och äldre* ingår även i KST ansvarsområde till den del serviceformen beviljas utgående från annan lagstiftning än socialvårdslagen, närståendevårdarlagen eller familjevårdarlagen. Till exempel kan serviceboende beviljas med stöd av handkappservicelagen genom bland annat närståendevård.

Genom servicenivån för närståendevård fastställs riktlinjer och ersättningsnivåer för närståendevården inom KST.

1.2 Vad innefattar stöd för närståendevård?

Skillnaden mellan närståendevård och ömsesidig hjälp som anhöriga eller närstående personer ger varandra är att närståendevården är mycket bindande och krävande. Det är fråga om en dygnet runt vård eller fortlöpande daglig vård. Med närståendevården avses alltid hjälp med den personliga vården och omsorgen, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.

Stöd för närståendevård omfattar i första hand de personer som behöver mest vård. Den vårdades funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand kräver fortgående personlig vård och omsorg för att kunna bo hemma. Alternativet till stöd för närståendevård är därmed omfattande eller daglig hemservice, boendeservice (även ESB) eller service på institution.

Stöd för närståendevård beviljas inte om annan service bättre tryggar vården och omsorgen. Sådan service kan vara till exempel:

- den hemservice som KST tillhandahåller
- korttidsvård
- stödperson/stödfamilj
- familjearbete
- deldygnsavlastning (t.ex. hemservice, lägerverksamhet)
- serviceformer inom barnskyddet.

Stöd för närståendevård avser en helhet som omfattar behövliga tjänster som tillhandahålls den vårdbehövande samt vårdarvode till närståendevårdaren, ledighet och service till stöd för

närståendevården. Ledigheten för närståendevårdaren kallas ibland även för "avlastning".

- avlösarservice
- korttidsvård
- intervallvård
- stödfamilj
- deldygnsavlastning (t.ex. avgiftsfri hemservice, lägerverksamhet, stödperson)

Avlösarservice kan tillhandahållas via närstående, bekanta eller andra privatpersoner. Avlösarservicen beviljas som dygn eller timmar. Stödperson kan inte vara avlösarservice och en närstående kan sällan vara stödperson. Avlösarservice kan beviljas som avlastning och/eller kompletterande service beroende av helhetsituationen i det individuella fallet.

Inom närståendevården kan kompletterande service beviljas såsom stödperson eller avgiftsbelagd hemservice, utan att det inverkar negativt på rätten till närståendevård.

Närståendevårdare som inte omfattas av de i detta dokument fastställda kriterierna för närståendevård kan i enlighet med Socialvårdslagen 28 § beviljas avgiftsfri avlastning enligt prövning. Rätten till avlastning är inte avhängig den ekonomiska ersättningen, utan kan beviljas oberoende ifall kriterierna enligt Närståendevårdslagen 3§ uppfylls.

Avgiftsfri avlastning i form av korttidsvård och DUV -läger kan beviljas enligt Socialvårdslagen, och behöver således inte behandlas av Ledargruppen för specialomsorger.

1.3 Allmänna kriterier för närståendevård

Enligt 3 § lag om stöd för närståendevård¹ (nedan närståendevårdslagen) kan stöd för närståendevård beviljas om samtliga förutsättningar nedan uppfylls:

- Någon på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom eller av någon annan motsvarande orsak behöver vård eller omsorg i hemförhållanden.
- En anhörig till den vårdbehövande eller någon annan som står den vårdbehövande nära är beredd att ansvara för vården och omsorgen med hjälp av behövlig service.
- Vårdarens hälsa och funktionsförmåga svarar mot de krav som närståendevården ställer. Eventuellt kan ett läkarutlåtande begäras in.
- Närståendevården tillsammans med andra behövliga social- och hälsovårdstjänster är tillräckliga med tanke på den vårdbehövandes välbefinnande, hälsa och säkerhet.

---

¹ FFS 937/2005, tillämplig i landskapet med stöd av Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (ÅFS 1995:101)

- Den vårdbehövandes hem till sina sanitära förhållanden och övriga förhållanden är lämpligt för den vård som ska tillhandahållas där.
- Beviljande av stöd bedöms vara förenligt med den vårdbehövandes bästa.

Närståendevårdsstöd är ingen subjektiv rätt, KST fastställer grunderna för beviljande av stöd för närståendevård inom lagstadgade bestämmelser. Närståendevårdsstöd beviljas oberoende av den sökandes ekonomi. Närståendevårdsstöd beviljas inte om den vårdbehövande i huvudsak vårdas utanför hemmet.

1.4 Vård- och serviceplanen

Enligt 7 § närståendevårdslagen ska åtminstone följande antecknas i vård- och serviceplanen:

- Omfattningen av och innehållet i den vård som närståendevårdaren ger.
- Omfattningen av och innehållet i andra social- och hälsovårdstjänster som den vårdbehövande behöver.
- Omfattningen av och innehållet i socialvårdstjänster till stöd för närståendevårdarens uppdrag.
- Hur vården av den vårdbehövande ordnas under vårdarens ledighet, besök som hänför sig till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro.

Planering av servicen och den fortsatta bedömningen stöds även genom anteckning av:

- Den vårdbehövandes fysiska, kognitiva, psykiska och sociala funktionsförmåga.
- En bedömning av närståendevårdarens hälsa/funktionsförmåga, vårdkunskaper och hemmet som vårdmiljö.
- Målen för upprätthållande och främjande av den vårdbehövandes funktionsförmåga.
- Vårdsituationen kan utvärderas en gång om året eller om vårdsituationen förändrats väsentligt eller då den vårdbehövande eller närståendevårdaren begär det.

1.5 Ansökan om närståendevård

Ansökan om stöd för närståendevård görs skriftligt eller elektroniskt. Ansökningshandlingar erhålls hos receptionen på KST, Skarpansvägen 30 alternativt på hemsidan, www.kst.ax under blanketter eller e-blanketter. Ett läkarutlåtande bifogas till ansökan.

Bedömningen görs vid ett hembesök tillsammans med vårdtagaren och den tilltänkta närståendevårdaren. Vårdtagarens vårdbehov kategoriseras utifrån tre vårdklasser. I den individuella bedömningen beaktas förutom helhetssituationen, aktuell lagstiftning och KSTs servicenivå samt anslag i budgeten. Beslut tas av en socialarbetare eller socialhandledare och delges vårdtagaren skriftligt. Vid beviljande av närståendevård upprättas även en vård- och serviceplan.

1.6 Avtal om stöd för närståendevård

Ett avtal om stöd för närståendevård ingås mellan närståendevårdaren och KST. Avtalet gäller vanligtvis tills vidare, men kan av särskild orsak även uppgöras på viss tid. Ett avtal som stöd för närståendevård ingås i allmänhet för en längre period.

I avtalet bör detta framgå:

- Vårdarvodets storlek och sättet för betalning samt rätten till lagstadgade lediga dagar samt ordnande av andra eventuella lediga dagar och rekreationsdagar.
- Hur betalningen av vårdarvodet ordnas när vården avbryts av någon orsak som beror på vårdaren eller av en orsak som beror på den vårdbehövande, men som inte har att göra med hälsan.
- Om avtalet är på viss tid, avtalens giltighetstid.

Närståendevård beviljas från den månad då ansökan om närståendevård inkommit till KST om kriterierna uppfylls.

Vid tillfälliga uppehåll i vården som är längre än två veckor ska handläggaren i ärendet meddelas om uppehållet. Närståendevårdaren eller den vårdbehövande ska meddela handläggaren när en betydande förändring sker i vården. Om vården har blivit obehövlig med anledning av den vårdbehövandeshälsa så upphör avtalet vid slutet på månaden. Likaså om den vårdbehövande flyttas till boendeenhet, långvarig institutionsvård eller avlider.

KST kan även säga upp avtalet omedelbart om fortsättandet av avtalet utgör en risk för närståendevårdarens, den vårdbehövandes hälsa eller säkerhet, eller behovet av vård eller rätten till stöd för närståendevård upphör.

Avtalet kan även sägas upp. Om KST säger upp avtalet, är uppsägningstiden två månader, medan det är en (1) månad om närståendevårdaren eller den vårdbehövande säger upp det. Uppsägningstiden kan vara kortare om båda parter är överens.

1.7 Ledighet för närståendevårdaren

Närståendevårdare som vårdar en person fortgående alla dagar eller dygnet runt har rätt till två eller fem (2/5) lagstadgade lediga dygn/månad. De lediga dygnen kan tas ut varje månad eller sparas ihop till en längre årlig ledighet. Vårdarvodet påverkas inte av den lagstadgade ledigheten.

Om närståendevårdaren tar ut fler dygn än den lagstadgade ledigheten påverkas arvodet så att det utbetalas i proportion till antalet vårddagar. Arvodet justeras i efterskott, månaden efter. Om dessa dygn överstiger vårdklassens beviljade dygn två eller fem (2/5) dygn/månad så tjänas ingen lagstadgad ledighet in under den aktuella månaden. Den lagstadgade ledigheten kan även tas ut i ledigheter som är kortare än ett dygn, och motsvarar då

deldygnsledighet. Lagstadgad ledighet och kompletterande service ska i förväg planeras med berörd handläggare.

Vid annan ledighet än lagstadgad ledighet utbetalas arvodet i proportion till arvodet, månadens antal dagar samt antal vårddagar.

Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet beslutar KST vilka vård- och serviceformer som kan erbjudas den vårdbehövande. Närståendevårdaren kan ta ut sin lagstadgade ledighet varje månad eller spara den och ta ut flera dygn på en och samma gång. KST och närståendevårdaren kan också avtala om att närståendevårdaren tar ut sin lagstadgade ledighet i form av flera ledigheter som är kortare än ett dygn. De lagstadgade lediga dygna ska ändå tas ut kalenderårsvis. December månads lediga dygn ska tas ut senast under december månad. KST ordnar vård för den vårdbehövande när närståendevårdaren tar ut sin lagstadgade ledighet. Detta görs t.ex. genom dagverksamhet, hemservice, intervallvård (används inte för barn), avlösarservice, korttidsservice. Ledigheten kan inte tas ut på förhand och lagstadgad ledighet påverkar inte storleken på vårdarvodet. Närståendevårdaren ansvarar själv för uppföljningen av sin lagstadgade ledighet. Vård- och serviceformerna ska vara ändamålsenliga med beaktande av den vårdbehövandes vårdbehov och ålder.

Närståendevårdare med ett lägre vårdarvode än vårdklass 1 är i regel inte berättigade till lagstadgad ledighet, det vill säga betald ledighet om 2 dygn/månad. Vid ledighet utbetalas arvodet i proportion till antalet vårddagar.

1.7.1 Avgifter

Under närståendevårdarens lagstadgade ledighet, till exempel via intervallvård, betalar vårdtagaren högst en sådan avgift per dag som är i enlighet med lagen om klientavgifter inom social- och hälsovård.

1.8 Kompletterande hälso- och socialtjänster och stöd för närståendevårdaren

Exempel på tjänster som vid behov kan ordnas för den vårdbehövande enligt ansökan och prövning är olika stödtjänster som till exempel måltids-, bad-, ledsagar-, trygghetstjänster, färdtjänst, personlig assistans, hjälpmedel och hemservice. Ett komplement är också Ålands hälso- och sjukvårdstjänster samt avlösarservice.

Som stöd för närståendevårdaren finns socialarbetaren eller socialhandledaren tillgänglig. Stödperson/stödfamilj, service från De utvecklingsstördas väl (DUV), dag- eller korttidsvård eller annan service från KST kan även utgöra ett stöd och avlastning både för den vårdbehövande och närståendevårdaren. De undersökningar av närståendevårdarens välmående och hälsa samt sådana hälsovårdstjänster som stöder vårdarnas välmående och vårduppdrag ska ordnas av Ålands hälso- och sjukvård².

Kommunen kan vid behov ordna coachning och utbildning för att förbereda närståendevårdaren inför vårduppdraget.

1.8.1 Avgifter

Avgifter för de kompletterande hälso- och socialtjänsterna uppgår till samma avgift som för övriga invånare.

1.9 Olycksfallsförsäkring

KST tecknar en olycksfallsförsäkring för närståendevårdaren/avlösaren vilken kan användas om en olyckadragat vårdaren i samband med vården av den vårdbehövande.

---

² 2g § 3 p. landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

2. KRITERIER FÖR VÅRDARVODEN

Vårdarvodet bestäms enligt hur bindande och krävande vården är. Det finns tre olika klasser för vårdarvodena. För varje klass finns fastställda kriterier för att bedöma hur bindande och krävande vården är. *Arvodesklassen bestäms enligt den lägre arvodesklassen, om den vårdbehövande får många andra tjänster (till exempel omfattningen av personlig assistans och omfattningen av hemservice).* Det finns skilda kriterier för *vårdbehövande under 18 år* och *vårdbehövande 18 år och äldre*.

Samtliga kriterier inom en klass måste uppfyllas för att erhålla arvodet i klassen.

Då den vårdbehövande sköts två (2) veckor hemma och (2) veckor utanför hemmet sänks arvodet med 50 procent. I detta fall är vårdaren vanligtvis inte berättigad till den ledighet som beskrivs i punkt 1.7. ovan. Vård av barn som bor vecka-vecka hos vardera föräldern berättigar vanligtvis inte till närståendevård. När vårdnadshavare till barn som har växelvis boende erhåller arvode delas arvodet antingen upp mellan vårdnadshavarna eller så utbetalas det till boendeföräldern.

2.1 Vårdarvodet, den vårdbehövande under 18 år

Vårdarvodets storlek justeras i enlighet med 6 § närståendevårdslagen kalenderårsvis med en lönekoeficient som årligen fastställs för tillämpande av 7 b § i lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/1961).

Vårdarvodet är skattepliktig inkomst på vilken det tas ut en förskottsinnehållning och närståendevårdaren behöver lämna in ett skattekort ämnat för närståendevård.

Närståendevårdaren står inte i ett sådant arbetsförhållande som avses i arbetsavtalslagen, utan i ett uppdragsavtalsförhållande. Enligt lagen om kommunala pensioner intjänar närståendevårdare och avlösare pension tills de fyller 68 år.

Om vårdaren anför särskilda skäl kan man också avtala om ett lägre arvode. Som särskilda skäl räknas exempelvis fall där det är ekonomiskt mest fördelaktigt för vårdaren att ta emot ett lägre arvode.

2.1.1 Vårdklass 1, under 18 år

Arvode 472,15 €/månaden

Kriterier

1. Den vårdbehövande har ett kontinuerligt behov av vård.

2. Den vårdbehövande har nedsatt funktionsförmåga eller är långvarigt sjuk och vars dagliga vård och omsorg fortlöpande över en längre tid är särskilt krävande och bindande.
3. Den vårdbehövande klarar inte själv av de dagliga funktionerna enligt åldersnivån utan kräver kontinuerligt omfattande särskild vård, hjälp, handledning och/eller tillsyn i de dagliga funktionerna (till exempel i fråga om att äta, klä på sig, tvätta sig, gå på toaletten, gå och lägga sig m.m.).
4. Den vårdbehövande har svårigheter/hinder att röra sig självständigt utanför hemmet och behöver ha stöd i det sociala umgänget.
5. Oftast ingen eller endast lite hjälp nattetid.
6. Den vårdbehövande kan delta i verksamhet utanför hemmet t.ex. barnomsorg, skola eller annan dagvård/sysselsättning i regel högst sju timmar / dag.
7. Närståendevårdaren kan jobba hel- eller deltid, men är i övrigt mycket bunden till vården.
8. Berättigar till två (2) dygns lagstadgad ledighet och vid särskilt bindande fall enligt prövning närståendevårdaren till fem (5) dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
  - 2,97 €/timme
  - 71,28 €/dygn

2.1.2 Vårdklass 2, under 18 år

Arvode 694,36 €/månaden

Kriterier

1. Alla kriterier för vårdklass 1 uppfylls och närståendevårdarens arbete är tydligt fysiskt och/eller psykiskt tungt samt mer krävande och bindande än i arvodesklass 1.
2. Den vårdbehövande kräver kontinuerligt vård, hjälp och aktiv tillsyn även nattetid.
3. Den vårdbehövande behöver hjälp av en annan person med nästan alla funktioner som berör den personliga vården.
4. Den vårdbehövande behöver mycket hjälp och /eller omfattande tillsyn i socialt umgänge.
5. Den vårdbehövande kräver oftast specialvård.
6. Närståendevårdaren kan hindras att arbeta heltid på grund av vårdtyngden.
7. Berättigar närståendevårdaren till fem (5) dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt:
  - 3,43 €/ timme

- 82,22 €/ dygn

2.1.3 Vårdklass 3, under 18 år

Arvode 1048,39 €/månaden

Kriterier

1. Utbetalas endast under en tung förändringsfas eller en tung behandlingsfas i vården gällande barnet/personen, som vid till exempel övergång från en vårdform till en annan, utskrivning från institution/sjukhus, efter återhämtning efter en svår olycka, insjuknar akut i en svår sjukdom eller invalidiseras plötsligt.
2. Närståendevårdaren är i normalfall förhindrad att förvärvsarbeta eller studera på grund av den vårdbehövandes behov.
3. Kan beviljas för högst sex månader i sträck åt gången.
4. I enlighet med 5 § i lagen om stöd för närståendevård betalas detta arvode ut, förutsatt att vårdaren under denna tid inte har:
  - arbetsinkomster som inte är ringa;
  - rätt till specialvårdspenning enligt 10 kap. i sjukförsäkringslagen (FSS1224/2004) (barn under 16 år) eller;
  - rätt till altemneringsersättning enligt 13 § i lagen om altemneringsledighet (FFS 1305/2002).
5. Berättigar närståendevårdaren till fem (5) dygns ledighet per månad som förverkligas enligt överenskommelse i vård- och serviceplan. Avlösarservicen betalas enligt;
  - 3,88 €/ timme
  - 93,20 €/ dygn

2.2 Vårdarvode, den vårdbehövande 18 år och äldre

2.2.1 Vårdklass 1, 18 år och äldre

Arvode 472,15 €/månaden

Kriterier

1. Den vårdbehövande behöver *dagligen* hjälp med vård och/eller omsorg t.ex. personlig hygien, medicinering och måltider, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.
2. Vården är utöver normal omsorg inom familjen och är bindande till olika

- insatser under dygnet och bindande på grund av daglig tillgänglighet.
- Den vårdbehövande behöver inte vård och omsorg dygnet runt.
  - Den vårdbehövande eller kan vara ensam en stor del av dygnet. Vårdaren kan ha ett heltids- eller deltidsjobb, men är i övrigt mycket bunden till vården.
  - Närståendevården kan ses som ett alternativ till omfattande hemservice.
  - Berättigar till två (2) dygns lagstadgad ledighet och vid särskilt bindande fall enligt prövning närståendevårdaren till fem (5) dygns lagstadgad ledighet per månad.
  - Berättigar närståendevårdaren till fem (5) dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt;
- 2,97 €/ timme
- 71,28 €/ dygn

2.2.2 Vårdklass 2, 18 år och äldre

Arvode 694,36 €/månaden

Kriterier

- Alla kriterier för vårdklass 1 uppfylls och närståendevårdarens arbete är tydligt fysiskt och/eller psykiskt tungt samt mer krävande och bindande än i arvodesklass 1.
- Den vårdbehövande behöver mycket hjälp i de dagliga funktionerna (till exempel personlig hygien, påklädning, toalettbesök, måltider och dylikt).
- Den vårdbehövande kräver kontinuerligt vård, hjälp och aktiv tillsyn även nattetid.
- Vården är bindande på grund av ständig tillgänglighet.
- Den vårdbehövande kan klara sig ensam en del av dagen, men kan inte bo ensam.
- Vårdaren kan vanligtvis inte ha ett heltidsjobb.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till effektiverat serviceboende.
- Berättigar närståendevårdaren till fem (5) dygns lagstadgad ledighet per månad. Avlösarservicen betalas enligt;
- 3,43 €/timme
- 82,22 €/dygn

2.2.3 Vårdklass 3, 18 år och äldre

Arvode 1048,39 €/månaden

Kriterier

1. Utbetalas endast under en tung vårdperiod eller en tung behandlingsfas, t.ex.vid en allvarlig olycka, sjukdom eller palliativ vård.
2. Vårdtagaren behöver kontinuerlig och omfattande personlig vård och omsorg, samt övervakning dygnet runt.
3. Närståendevårdaren är i regel förhindrad att arbeta eller studera på grund av den vårdbehövandes behov.
4. Kan beviljas för högst sex månader i sträck åt gången.
5. I enlighet med 5 § i lagen om stöd för närståendevård betalas detta arvode ut, förutsatt att vårdaren under denna tid inte har:
  - arbetsinkomster som inte är ringa;
  - rätt till altemneringsersättning enligt 13 § i lagen om altemneringsledighet (FFS 1305/2002).
6. Berättigar närståendevårdaren till fem (5) dygns ledighet per månad som förverkligas enligt överenskommelse i vård- och serviceplan. Avlösarservicen betalas enligt:
  - 3,8 €/timme
  - 93,20 €/timme